

אוולין כץ

מפגש

שני חופים

אותה שמש משזיפה
פני בחופי אותו הים.
אותם גשמים מצליפים
חדה על פסים תלויים
בירכתי אגן ים התיכון.

פה במזרח מולדתי.

שם על קירות בתים
בפרברי "תוניס הירקה",
פורח לכן היסמין.
שוקים צוהלים בשלל דגה
קוצו למטילים בטלים
בשאון קולות וצבעים.

תפוזים אדמים, תמרים דבשיים
על דוכנים, בארגזים, עודם
משפרים בריחות מציפים.
תפוח קביות עליזות של שש-בש
עוד נבלע בין לגימות לימונדה
ולהט שחקני הביולוס.

לפי שוכן פה במזרח
שם פרחי גרניום אדמים
עוד נוטפים אגלי געגועים.

קן אבן

בקן אבן בצל אילנות
נדמו האב וגם האם.

מעל, עבים סבוכים,
אלה של היום צונח פניו
בתנומה אדישה, ארפת נצה.

מתוך הספר שיר מנוקד באור העומד
לראות אור בהוצאת ספרי 'עתון 77'

המבט שצץ על הפנים
החיך שחושף שנים
מלבישים עליך
שריון של גיל.

ולי אין מגן
רק חולצה בלבן בזהק
רק פסים שחרים לעינים
בנשיות
מפתים
ובפניך אוטמים
הלמי נפש חבויים.

לגמתי לגימות ועוד לגימות קטנות
של יין אדם כדם נפשי
פתחתי בלגימות קטנות
רכסני תכנים צלוקים.

ולי אין מגן
רק חיך לוכד ומבקש
עם אדם מהול
ביין וזיתים
בין קטעי מלים
לטיפות לא מבטיחות
והלמי נפש רוגשים.

איפורים

כנס בין לבשו וכנס ענבים סתו (בראשית מ יא)
באברתי יסד לך ומתח כנפיו תחסה (תהלים צא ד)

אולי הספר לא יועיל, למה
לעטף שירים בסות יהרה
של להג מלים?

כמו לחיץ פנים בבריתי מסכה
או לצנף מבטי נפש באפורים.
בטויי שפתי, המתנשאים
חוסים על סער הדפים.

בחיו של משורר חייב להיות גבול מסוים בין
הספרות לחיים. פסטרנק טען שחיים פרטיים
ועובדות ספרותיות הם שני דברים שונים.
המשורר צריך להיות כאדם רגיל ולא להזדהות
לגמרי עם דמויותיו. עליו לדעת להתנתק מהן.
לדבריו, אי יכולת לעשות כן, היא הסיבה
העיקרית להתאבדויות בקרב אמנים.

הזמן זרם והזדקן, פריך כמו קרח
סטן הכורסאות חרק, נמס.
פתאום, כה קולנית, שותקת את ונעצרת,
והתלוס החריש, כמו הד פעמונים, והס.

האמן ברוסיה, במשך כל ההיסטוריה שלה, היה
אובייקט לרדיפות אם לא אהב להתכופף. בוריס
פסטרנק לא פחד להיות שונה.

סטלין הצעיר גם כן כתב שירים (אדולף היטלר
התחיל כצייר). את העובדה שלא היה לסטלין
כישור, כך אומרים, גילה לו דווקא פסטרנק.
סטלין חדל לכתוב. לפני כן, פרסם ב-1915 שיר
'בוקר'. אבל כדיקטטור נשאר מאוד נחוש בכל
מה שהיה קשור לאמנות, והיה מומחה בהשמדת
כל מה שלא תאם את טעמו. בין קורבנותיו הרבים
היה גם הבמאי והשחקן 'ו' מיירהולד (1874-
1940) ואשתו השחקנית זינאידה רייך. הנה בית
מהשיר 'לבני הווג מיירהולד', שכתב פסטרנק:

הוא נדחק בין כוכבי הלכת
הנתונים באקראי בבריאה,
והוביל ביד מרפפת
לבמה שחקנית צעירה.

בספטמבר 1957 הוא כותב: "הגעתי לכלל מסקנה
שמה שכתבתי לא יכול להיחשב כיצירה
מושלמת. זוהי בסך הכל טיוטה לעבודה עתידית".
זאת חשיפה מסוכנת של יוצר. לא כל אחד יכול
לעבור את המחסום הזה. המשורר אנדרייב לקה
בלבו בעקבות התקפה של אחד ממנהיגי
המהפכה, לב קאמנב, שכתב עליו כי הוא
"אימפוטנט שכלי ונכה אידיאולוגי". אנדרייב
הלך מתנות לחנות כדי לקנות את כל ספריו
ולהשמידם, ומת על ספה של חנות ספרים.

המשורר הקולומביאני לאונל קסטיליו קרא
משיריו בתוכנית טלוויזיה בעיר קלי שבדרום-
מערב קולומביה. הוא מת בשידור חי, אחרי
שמישהו בקהל הגיב בשלילה על שיריו.

בברלין קרוי אחד הרחובות בשם Boris-
Pasternak-Weg (דרך בוריס פסטרנק). מותו
של משורר הוא טרגדיה לא רק של השירה, גם
השפה מאבדת משהו רב ערך בהתפתחותה.
המיעוט כותב את הספרות העולמית הגדולה.
למיעוט הזה שייך בוריס פסטרנק, המשורר
הקוסמופוליטי. יש לי חשק לכתוב היהודי. רק
ב-1987 החליטה אגודת הסופרים במוסקבה
לטהר את פסטרנק מכל אשם. הם לא הצביעו
על כך פה אחד. אולם הוא לא זקוק להגנה
המאוחרת והמיותרת הזאת. ■

אלברט בן יצחק יעקב